

(א) לעיל ו: גיטין מה; (ב) כמותו לט. (ג) כמותו לט. (ד) כמותו לט. (ה) כמותו לט. (ו) כמותו לט. (ז) כמותו לט. (ח) כמותו לט. (ט) כמותו לט. (י) כמותו לט.

רבינו הגואל

אכלה סמדר ר' יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר, וחכמים אמי' רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ולא קאמי' בשיש, אלא על כרחיך בשיש, שכל גביר עממו נמי בששים כשאכלה לולבי גפנים ויחוריה תאנים. פי' לולבין החרשים שפולין בשורש האילן. וי"א לב האילן. איכא בעייתו כחש גפנא וכו'. פי' אילו היה סמדר זה נשאר בכפף עד שיגמר ענבים ליבצר היה מכחיש בגפן ויגיק לחלוותי העץ... ועבשוי דמי ולכחיש סמדר נשאר כח העץ במקומו. אחד אחר שפוחתי לניקן מן... לו. לחבש... הכחש שהיה מכחיש גפנו. ואינו מבורך איהו מהן אית ליה... ר' שמעון... אונס אינו משלם צער מפני שטופה להצטער... תנאי דתניא ר' יוסי אמי' כשמשלם דמי ולנדתן... להשכר שהיה נותן למילדת מה... כן עזאי אומר נכי מוונות. פי' בימי לידתה שהיוולדת כחולה ונצרכה מטעמים יפסי וטובים ומתוקים. פי' אגב קטינא דארעא. פי' שרות קטנות. והלכתא בוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדיקלא ארמאה, שהו קל וכחוש ששמין אורז אגב שדה שיש ששים דקלים כמה שהו, וכשנקצץ אחד מהו, ונשארו תמישין ותחשה דקלים כמה שהו, ומה שיש ביניהם שילם הדיק. והלכתא בוותיה דרבי גלותא בדיקלא פרסאה, דאמרינן לעיל ההוא גברא דקץ קטשא מחבריה. אתא לקמיה דרבי גלותא, אמר ליה נתנו לרבי חזון לי תלתא חלתא בקינא הו קיימי והו שרו מהו וזיל הו ליה תלתין ותלת ותילתא. ודוקא דיקלא פרסאה הדוא חשב מאד בעדינן בוותיה ונישום בפני עצמו, אבל ההוא קטשא דקץ ויש גלותא דיקלא ארמאה הו ולפיכך דיייה רב נתפס בשיש. והאי מאן דקץ בוסרא דחבריה, דהיינו בוסרא, דכופרא שייך בתמרים ובוסר ענבים, אף קץ שיימין קצת בשבת שילאחר זמן. הילכך שיימין בששים עם הקרקע כר' אלעזר זעירי וכדשמאל. וכן פסק ר"ח זצ"ל.

הכונס פרק ששי בבא קמא

נמל.

עין משפט
נר מצוה

מה א ב מיי פ"ד מלכות קוקי ממון הלכה די סמך עשין סו טושי"ע מ"י סמון שלד עש"ק ו: 1

תורה אור השלם
פ"י יבצר איש שדה או קרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם: שמות כב ד

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה כמה היתה יפה: (ב) ד"ה ד"ה דרשומין אגב: (ג) ר"ח ד"ה אכלה כו' דלריש למשה דבפירות:

גילוי הש"ס
גב' בחש גופנא. עין ג"מ דף קל ע"ב ומסופות שם ד"ה סבר:

מוסף רש"י

מיטב שדהו של נזיק. תמא שמעו שאל שלם צעירי ואללה ערובה של בית סאה בשדה חבירו שמה ערובה יפה שכלל שמה היקום ויטקו לו כמשה ואפילו יהיה לו כמשה ויגישו (ח) שאל אכלה ערובה שדהו שמה ערובה שמה שמה של נזיק מה יפה עשיו עם פירותיה וכמה תהא יפה בלא פירות ונתן לו (ע"ל ו:). לא בא הכתוב. להחמיר עליו לשלם יותר ממה שהיק. אלא לגבות לנזיק. שיעור דמי נזיק מנות שאלו, מן העיריות. שם אין לו מעות ורובה לפיכך לו קרקע שבהו כפי ליתן לו מן הקרקע מעלה שלו (ג' גיטין ח) מן העיריות של מיק. קרקע ערובה ולא מיק לפי מה שהיא של מיק כל מה שיהיה קרקע דמי נזיק, נתן אותן דמים (לעיל ו:). כגון שאכלה ערובה בין העיריות. והיו כן מחומות ומענות מערבות זו אכל זו (גיטין ח) ויש עם ערבות שמתו ערובה פירות הרכה, עשיתו ועטומות מעט, ולא ידעין הק ערובה האכלה מהי מיהו (לעיל ו:). המוציא מחבירו עליו הראיה. ה' נזק הוא מולא מחבירו ועליו הדין (שם) עליו להביא עדים לנזק את הספק והאוייבת היא (לעיל ח) מי בעל דברים יגש אליהם יגש ראיה אליהם (גיטין ח).

אבלה סמדר ר' יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר. ואפילו אם נתקלקל המשירות משלם כענבים העומדות ליבצר ודוקא כסמדר לענבים פעמים שאלו מתקלקלים ואלו יגוללים לפיכך אין נידונין במשירות אכל תבואה רגילה להתקלקל כולה יחד ובחזיו מודה ר' יהושע על כרציו יוסף הגלילי או כרצונו ובתבואה גדולה כמו סמדר בענבים יסבור כמשויר שבו אי נמי בתבואה לא קנסו כל קך כמו בענבים ולא יהא נידון כמשויר שבו לרבי יהושע ונראה דלע"ג דלמך ר' יהושע רואין אותן כאילו עומדות ליבצר מ"מ שמין אותן אגב קרקע דהא ר"ש נמי קאמר הכי בפגים או בוסר וע"כ אגב קרקע שמין אותן כיון דלרישי לשה (א) ובפירות גמורים דוקא קאמר רבי שמעון דמשלם פירות גמורים במשנתו:

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

אכלה סמדר רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר והכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בר"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחוריה תאנים אבל אכלה פנים או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר קתני מיהת והכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי איית לך למימר בששים ה"ג בששים אמר אבי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הא דאמרן רבי ישמעאל דתניא: מיטב שדהו ומיטב כרמו יושלם מיטב שדהו של נזיק ומיטב כרמו של נזיק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזוקין מן העיריות וכו' להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערובה בין העיריות ולא ידעינן אי בחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי מעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש כמה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחוריה תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פנים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע איכא בינייהו כחש גופנא ולא מסיימי אביי אמר מסיימי

ומאי ניהו כי היאך דסליק. הכא משמע דסבר רבי דפליגי נידון במשעו שרי אקשה ר"ת דכיש הנזיקין (גיטין דף מה: ושם) ס"ל לאזי דפליגי אי שיימין דניזוק או דמזיק וי"ל אע"ג דמשמע דפליגי אי דמזיק אי דניזוק דהא תניא פ"ק (דף ו:). בהדיא מיטב שדהו של נזיק ומיטב כרמו של נזיק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר כו' מ"מ משמע ליה לאזי דמזיקינן נמי פליגי מדקאמר ר"ע לא בא הכתוב דמשמע שרובה לומר לא בא הכתוב להחמיר על המזיק כמו שאמרת אלף דוקא לגבות לניזוקין מן העיריות לזד ואי בעדיית לחודיה פליגי א"כ לא היה ר' ישמעאל מחמיר על המזיק טפי מר"ע אלף אדרכה היה ר"ע מחמיר טפי דאין לו כדפרישית בפ"ק (דף ו: ושם ד"ה ג' טו) ר' שמעון בר יהודה היינו רבי יהושע. תימא אמאי לא קאמר כרוך ומי דר"א בזמן שאכלה לולבי גפנים וסמדר וי"ל משום דאין שייך לכלול סמדר בדי לולבי דלא היה ליה להזכיר לולבי אלף הכי ה"ל למימר דר"א בזמן שאכלה סמדר אכל בהדי פגים ובוסר שייך לכלולו שפיר דטעמא משום דחשיב כפגין:

איכא בינייהו כחש גופנא ור"א מסיימי. ור"ת ליתמא תנא בתרא לטפויי ולהחמיר בתשלומין קאמי כדאמר צריש המוכר פירות כרוך (בב"ב דף כ"ג: ושם) דלשני הכל דלמלא לא בא לטפויי כי לא על כלמיס דאמילתייהו דרצונו קאי:

מאן תנא דחייש לבחש גופנא ר"ש היא. אזי כל לומר דמסיימי שפיר ולא לאפוקי רצונו דפליגי עליה דר"ש באונס קאמי דאניהו נמי חיישי וטעמייהו משום דלית דומה נבעלת באונס לנבעלת כרוך דקאמרי: באונס אינו משלם את הצער. צדקת אלו נערוה (מכונות דף לג. ושם) גבי הא דתנן האונס נותן את הצער כפי גמראו לזד דלמא אע"פ דלזד פשוט הוא שיש לזד לנכותה שבעלה מתחילה כשמשייר כמות מזה היינו משום דלזד דהשרת בתולים פשיטא ליה דלא משלם לפי שסופה להצטער תחת צעלה דתנא דמתניתין דהתם חייש לבחש גופנא מה שסופה להצטער תחת צעלה הלכך כפי דמאי:

סמדר. ענבים דקין בהתחלתן לאחר שפרחו מיד: (ב) וכמה היא יפה. הקרקע לימכר כשהיא סמדר ולהקל בזה: ד"א. (ג) בנישומין אגב קרקע: בזמן שאכלה לולבי גפנים. א האשכולות נראה בחניטת גפנים ויכר ועדיין לא פרח להיות הענבים גמורים והוא לולב וכן יחור בתאנים: אכל אכלה פגים. בתחלה או בוסר בענבים שהן כפול הלזן והו כפירות גמורים רואין אותן כו': לניזוקין מן העיריות. אותה שומא ששמו ב"ד מאה או מאתים יגבה קרקע במאה או במאתים מן העיריות שזכסו: ולא סימא. דהאי מיטב של נזיק דקאמר ר' ישמעאל וקשיא לן בפ"ק אכלה כחשה משלם שמינה ומלכה רב אידי כגון שאכלה כו' דהמולא מחבירו עליו הראיה וכחשה הוא דמשלם אלף מאי מיטב נזיק דקאמר ר' ישמעאל לאו כפיקא מיירי וה"ק אותה ערוגה שאכלה ישלם כפי מה שהימה ראיה להטיב ולהשביח לקמיה: כי היאך דלניק. צימות הקציר: סמדר. לאחר שפרחו הענבים מל ולולבין קודם שפרחו: כרוך ופני. הוסף סמדר עממה במשנה: כחש גופנא. לנכות מן התשלומין מה שיכחשו הענבים בגפנים אם יעמדו שם עד הצליר שתמיד יונקין לחלוה הגפן: אזי אמר מסיימי ומסיימי ומאן תנא דחייש לבחש גופנא ר"ש. דשמענא ליה צדוקתא אחריתי: שסופה להצטער. אלמא מנכין מן התשלומין כפי מה שעמידה להכחיש: נכי חיה. דמיני ולדות קמיירי דמנכה לו מה קל וכחוש ששמין אורז אגב שדה שיש ששים דקלים כמה שהו, וכשנקצץ אחד מהו, ונשארו תמישין ותחשה דקלים כמה שהו, ומה שיש ביניהם שילם הדיק. והלכתא בוותיה דרבי גלותא בדיקלא פרסאה, דאמרינן לעיל ההוא גברא דקץ קטשא מחבריה. אתא לקמיה דרבי גלותא, אמר ליה נתנו לרבי חזון לי תלתא חלתא בקינא הו קיימי והו שרו מהו וזיל הו ליה תלתין ותלת ותילתא. ודוקא דיקלא פרסאה הדוא חשב מאד בעדינן בוותיה ונישום בפני עצמו, אבל ההוא קטשא דקץ ויש גלותא דיקלא ארמאה הו ולפיכך דיייה רב נתפס בשיש. והאי מאן דקץ בוסרא דחבריה, דהיינו בוסרא, דכופרא שייך בתמרים ובוסר ענבים, אף קץ שיימין קצת בשבת שילאחר זמן. הילכך שיימין בששים עם הקרקע כר' אלעזר זעירי וכדשמאל. וכן פסק ר"ח זצ"ל.

אכלה סמדר רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר והכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בר"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחוריה תאנים אבל אכלה פנים או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר קתני מיהת והכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי איית לך למימר בששים ה"ג בששים אמר אבי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הא דאמרן רבי ישמעאל דתניא: מיטב שדהו ומיטב כרמו יושלם מיטב שדהו של נזיק ומיטב כרמו של נזיק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזוקין מן העיריות וכו' להקדש ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערובה בין העיריות ולא ידעינן אי בחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי מעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש כמה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחוריה תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פנים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע איכא בינייהו כחש גופנא ולא מסיימי אביי אמר מסיימי

ומאי ניהו כי היאך דסליק. הכא משמע דסבר רבי דפליגי נידון במשעו שרי אקשה ר"ת דכיש הנזיקין (גיטין דף מה: ושם) ס"ל לאזי דפליגי אי שיימין דניזוק או דמזיק וי"ל אע"ג דמשמע דפליגי אי דמזיק אי דניזוק דהא תניא פ"ק (דף ו: ושם ד"ה ג' טו) ר' שמעון בר יהודה היינו רבי יהושע. תימא אמאי לא קאמר כרוך ומי דר"א בזמן שאכלה לולבי גפנים וסמדר וי"ל משום דאין שייך לכלול סמדר בדי לולבי דלא היה ליה להזכיר לולבי אלף הכי ה"ל למימר דר"א בזמן שאכלה סמדר אכל בהדי פגים ובוסר שייך לכלולו שפיר דטעמא משום דחשיב כפגין:

איכא בינייהו כחש גופנא ור"א מסיימי. ור"ת ליתמא תנא בתרא לטפויי ולהחמיר בתשלומין קאמי כדאמר צריש המוכר פירות כרוך (בב"ב דף כ"ג: ושם) דלשני הכל דלמלא לא בא לטפויי כי לא על כלמיס דאמילתייהו דרצונו קאי: